

REPUBLICA MOLDOVA ÎN CADRUL SECURITĂȚII EUROPENE DE APROVIZIONARE CU GAZE NATURALE

*Natalia TIMOFTE, Magistru în Științe
Energetice (Marea Britanie), IE AȘM*

REPUBLIC OF MOLDOVA WITHIN EUROPEAN SECURITY OF GAZ SUPPLY

Republic of Moldova, one of the former USSR countries, became last year member to the Energy Community. This represents a major step towards alignment with EU policies and processes and the integration of Moldova in European energy and gas markets.

Under the current presidency of Moldova in the Energy Community, on October 06, 2011, in Chisinau, the Energy Community Ministerial Council decided to adopt the European Union rules on the Internal Market for electricity and gas known as the "Third EU legislative Package", which was adopted by EU member-states in July 2009.

For Moldova this represents not only a great achievement, but also a major challenge considering that now there is a legal obligation to implement the adopted Rules by January 2015, at the latest. Significant legislative, regulatory and infrastructural adjustments are to be undertaken in order to fulfill this engagement.

One of the major issues covered by the 3-rd EU legislative package is the issue of security of energy, including gas, supply. Thus, in the followings, a brief view on European security of gas supply will be provided, considering Moldova as being part to this process.

Republica Moldova, aflându-se la hotar cu Uniunea Europeană, s-a pronunțat pentru afilierea la procesele europene în desfășurare și integrarea ulterioară în acest spațiu comunitar, inclusiv în piața de energie electrică și piața de gaze naturale¹. Un pas strategic în acest sens, pornit încă din anii 2003-2004 și recent realizat, a fost aderarea Moldovei la Comunitatea Energetică.

Activitatea Republicii Moldova în cadrul Comunității Energetice servește drept un pas major spre soluționarea multiplelor probleme complexe ale sectorului energetic, în special privind asigurarea securității aprovizionării cu gaz natural, care este una din problemele-cheie cu care se

¹ Programul Guvernului Republicii Moldova pentru anii 2011-2014.

confruntă statul nostru în ultimii 20 de ani de independență.

Analiza domeniului de securitate a aprovizionării cu gaz natural (în cele ce urmează: gaz) demonstrează că complexitatea acestuia se datorează rolului strategic pe care-l are gazul în economia țărilor din spațiul european, gradului înalt de dependență de surse limitate și de import, caracteristicilor specifice ale industriei de producere și de aprovizionare cu gaz, lipsei mecanismelor internaționale eficiente în domeniul transportului de gaze etc.².

La abordarea problemei securității aprovizionării cu gaz se ține cont de cererea înregistrată și prognozată pentru acest tip de combustibil, infrastructurile existente și planificate, totalitatea resurselor energetice disponibile și posibilitatea substituirii între ele, gradul dependenței de import și posibilitatea diversificării acestuia, precum și de numeroși alți factori.

În cele ce urmează, este făcută o încercare de a prezenta succint cadrul european în problema securității aprovizionării cu gaz.

Spațiul european analizat cuprinde³:

1. Uniunea Europeană (UE) cu cele 27 de state membre;
2. Spațiul Economic European (EEA), inclusiv Norvegia;
3. Comunitatea Energetică⁴, inclusiv Moldova și Ucraina.

Pe plan european, în special în UE și în contextul integrării europene, factorii suplimentari care sporesc gradul de complexitate a problemei securității aprovizionării cu gaz sunt:

- Cadrul geografic extins ce se caracterizează prin diferențe majore de cerere și ofertă;
- Prezența numeroșilor participanți, fiecare având caracteristici politice, economice și energetice individuale și distincte;
- Scăderea nivelului de producere locală a gazelor naturale și creșterea dependenței de surse externe de aprovizionare cu gaz;
- Extinderea continuă a UE marcată uneori prin ajustări economice, regulatorii și de infrastructură întârziate;
- Instabilitatea politică și economică în unele țări producătoare și de tranzit al gazului către Europa;
- Contracte de lungă durată privind aprovi-

² Sursa: *Security of gas supply to Europe: ways to mitigate risks*, N. Timofte, 2010, UK.

³ Elveția și Bielorusia nu fac parte din aceste formațiuni geografice.

⁴ Sursa: www.energy-community.org.

zionarea cu gaze, practica existentă de stabilire a prețurilor la gaz  i lipsa unei pie e lichide interne de gaze;

- Diversificarea insuficientă a căilor de import al gazului;
- Lipsa cadrului normativ interna ional obligatoriu  i eficient în domeniul aprovizionării cu gaze etc.

 in nd cont de faptul că UE stă în fruntea procesului european de diminuare a riscurilor legate de aprovizionarea cu gaz, politicile  i ac iunile întreprinse de diverse institu ii ale UE vor servi ca punct de reper în cele ce urmează.

II. CARACTERISTICA GENERALĂ

 n prezent, dependen a UE de importul gazului dep e te 60%⁵  i p n  în 2030 se prognozează cre terea acesteia la circa 80%⁶.

 n 2010, producerea de gaz în UE a fost acoperită preponderent de Olanda  i Marea Britanie, urmate de România, Germania, Danemarca, Italia  i Polonia (tabelul 1). Olanda  i Danemarca sunt exportatori net de gaz⁷.

Tabelul 1

Rezerve  i producerea de gaze naturale în Europa⁸:

	Producere bcm, 2010	Rezerve confirmate tcm, sf. 2010	rata R/P nr. de ani	participare în EU
Norvegia	106.4	2	19.2	nu
Olanda	70.5	1.2	16.6	da
Marea Britanie	57.1	0.3	4.5	
Ucraina	18.6	0.9	50.4	nu
România	10.9	0.6	54.4	
Germania	10.6	0.1	6.5	
Danemarca	8.2	0.1	6.4	da
Italia	7.6	0.1	11.1	
Polonia	4.1	0.1	29.2	

bcm (tcm) - miliarde (trilioane) metri cubi, R/P-rezerve/produc ie

 n Europa producătorul principal de gaz este Norvegia, cu rezerve de cca 2 trilioane m³ (tcm), care la nivelul actual de producere vor servi încă în jur de 19 ani (rata Rezerve/Produc ie).

 n 2008⁹, consumul cel mai înalt al gazului

⁵ Sursa: *An EU Energy Security and Solidarity Action Plan*, COM(2008)744/3, SEC(2008)2794, 2795.

⁶ Sursa: *An Energy policy for Europe*, COM (2007)1.

⁷ Sursa: *Natural Gas Statistics*, IEA, ESDS International, 2010,  i *BP Statistical Review of World Energy*, 2011.

⁸ Sursa: *BP Statistical Review of World Energy*, 2011.

⁹ în context se fac referin e la două surse statistice de bază. *BP Statistical Review of World Energy 2011* reflectă datele cele mai recente (2010), dar mai restr nse  i pentru un număr mai mic de  ari. Informa ie mult mai amplă, dar mai pu in recentă (2008), a fost luată din *IEA (Agen ia Energetică Interna ional ) World Energy Balances  i Natural Gas Statistics*, 2009.  in nd cont de faptul că perioada 2009-2010 a fost marcată de criza financi-

 n UE a fost în Marea Britanie (> 18% din total), Germania (18%)  i Italia (16%), urmate de Olanda, Fran a  i Spania cu 9%, 8,6%  i 7%, respectiv (tabelul 2).  n acela i an, în UE consumul de gaz pe sectoare era de 32% pentru producere de energie electrică  i termică, 26% în sectorul reziden ial, 21,5% în industrie, 9% în comer   i servicii publice  i altele (cca 11%)¹⁰.

Din  arile importatoare de gaz pe locul  nt i în UE se plasează Germania (22% din total), urmată de Italia (18,5%), Fran a (11%), Spania (9%), Marea Britanie (9%), Belgia (4%)  i altele (26.5%)¹¹. Iar în cadrul european analizat, după nivelul de consum  i de import al gazului se eviden iaz  Ucraina, respectiv cu locurile 4  i 3 în total pe Europa.

Caracteriz nd gradul dependen ei de import al gazului natural, este de menționat că 17  ari europene au dependen a de cca 98-100%. Din aceste  ari, 14 fac parte din UE (inclusiv Fran a  i Spania)  i 3 din Comunitatea Energetică (inclusiv Republica Moldova).  n alte 6  ari ale UE dependen a de import al gazului dep e te 80% (inclusiv Germania), iar în 2  ari din Comunitatea Energetică este de 70-90% (Ucraina  i Serbia).  n UE numai 3  ari au dependen a de import al gazului moderată sau redusă (inclusiv România), 2  ari sunt exportatoare-net de gaz  i încă 2  ari nu au gaz în bilan ul lor energetic. Iar în cadrul Comunit ii Energetice 2  ari au mai pu in de 20% dependen a de import  i încă două  ari nu importă gaz.

Printre  arile europene importatoare de gaz 14 au o singură sursă de import¹²: 9 fac parte din UE  i 5 din Comunitatea Energetică. Ele beneficiază de gaz furnizat exclusiv prin gazoducte. Cu excep ia Irlandei¹³  i Suediei, toate aceste  ari importă gaz din Rusia  i, cele din urmă, cu excep ia României  i Ucrainei au un nivel înalt de dependen a de import al gazului natural: 90 - 100%.

ar  mondială urmată de recesiune economică, datele înregistrate în anul 2008, reflect nd o perioadă mai stabilă de dezvoltare, sunt valabile  i-n ziua de azi pentru efectuarea diverselor studii economice  i de ramură.

¹⁰ Surse: *World Energy Balances and Natural Gas Statistics*, IEA, ESDS International, 2009; Eurostat, 2009.

¹¹ Olanda este una din  arile importatoare de gaz datorită caracteristicilor calorifice scăzute ale gazului produs local. Prin urmare, gazul cu un con inut caloric înalt este importat din alte  ari.

¹² Bielorusia este încă o  ar  cu dependen a de import a gazului de cca 100 %  i de 100 % care provin din singura sursă, dar această  ar  nu face parte din cadrul geografic definit pentru prezenta analiză.

¹³ Gazul importat provine din Marea Britanie, Norvegia  i Rusia, dar legătura prin gazoducte este numai cu Marea Britanie.

Matricea riscurilor aferente securității europene în domeniul aprovizionării cu gaz²²

Riscuri de aprovizionare	Naționale	Intra-UE	Externe față de UE	Timp
Contractuale	Defecțiuni tehnice	Controverse comerciale		Durata impactului: lungă/scurtă
Guvernamentale	Divergențe politice	Acțiuni militare		
Defecțiune infrastructurii/ Accident/Terrorism	Producere/prelucrare/transport/tranzit/GNL			
Încetarea aprovizionării de către:	Furnizori naționali	Furnizori UE		

III. RISCURILE LEGATE DE SECURITATEA APROVIZIONĂRII CU GAZ ȘI CĂILE DE DIMINUARE A ACESTORA

UE întreprinde eforturi susținute în direcția asigurării securității¹⁸ de aprovizionare cu gaz. Aceasta se reflectă în mod direct asupra tuturor țărilor, și nu numai europene, implicate în procesul dat, inclusiv asupra țărilor Comunității Energetice¹⁹.

...Pentru bunăstarea cetățenilor săi și funcționarea corespunzătoare a economiei, strategia de lungă durată a UE în domeniul securității aprovizionării cu energie trebuie să vizeze asigurarea disponibilității fizice neîntrerupte a resurselor energetice pe piață, la preț accesibil pentru toți consumatorii (privati și industriali), respectând cerințele legate de mediul ambiant și având ca scop asigurarea dezvoltării durabile. Securitatea de aprovizionare nu-și pune ca scop să maximizeze autonomia energetică sau să minimizeze dependența, dar să reducă riscurile legate de o asemenea dependență²⁰.

3.1. RISCURILE

Creșterea cererii la gaz este urmată de creșterea riscului de încetare sau întrerupere a aprovizionării. Aprovizionarea internațională cu gaz conține riscuri politice și economice. Diminuarea riscurilor politice subînțelege asigurarea stabilității politice de lungă durată nu numai în țările și regiuni în afara Europei antrenate în producerea și tranzitarea gazului

¹⁸ Prin „securitate” se subînțelege securitatea de aprovizionare și siguranță tehnică. Sursa: EU Directive 2009/73/EC din 13.07.2009.

¹⁹ În acest context trebuie menționate EU Directive 2009/73/EC din 13.07.2009 *Concerning Common Rules for the Internal Market in Natural Gas*, Directiva 2004/67/EC din 26.04.2004 *concerning Measures to safeguard of natural gas supply*, *Tratatul Comunității Energetice*, Regulament (EC) 1775/2005 *on Conditions for access to the natural gas transmission networks* din 28.09.2005, Decizia 1364/2006/EC din 06.09.2006 *laying down Guidelines for trans-European networks*.

²⁰ Sursa: Green Paper - *Towards a European Strategy for the security of energy supply*, COM(2000)0769, și *Tratatul Uniunii Europene* din 1992.

spre Europa, dar și în spațiul european propriu-zis, cea din urmă fiind una din condițiile de bază pentru crearea Pieței Interne de Energie, inclusiv de gaz, și a sistemului european integrat de furnizare a gazului.

Securitatea aprovizionării poartă în sine și riscurile de preț și cantitate. Timpul de asemenea este unul din factorii esențiali, deoarece creșterea bruscă a prețului, spre deosebire de o creștere moderată pe parcursul unei perioade mai îndelungate poate duce la consecințe sociale și economice grave²¹.

...Securitatea Europeană în domeniul gazului natural poate fi privită ca o matrice multidimensională care cuprinde riscurile contractuale, guvernamentale și de infrastructură, care ar putea amenința diferite țări și UE, în general, cu întreruperea aprovizionării de scurtă și lungă durată de la furnizori naționali, UE și cei externi²² (vezi tab.3).

Tab. 3: Matricea riscurilor aferente securității europene în domeniul aprovizionării cu gaz²³.

3.2. CĂILE DE DIMINUARE A RISCURILOR

Obiectivele de bază ale politicii în cadrul UE sunt durabilitatea, competitivitatea și securitatea aprovizionării cu energie, inclusiv cu gaz. În asigurarea securității aprovizionării cu gaz sunt evidențiate următoarele direcții cheie:

1. Ajustarea infrastructurii și diversificarea căilor și surselor de aprovizionare;

²¹ Sursa: *Security of Supply Metrics* First Report 2006, Morgan Bazillian et al.

²² Sursa: *Security of European Gas Supply - Inquiry into European Union Energy Policy: Gas Supply and Access*. Dr-Prof. Stern J., Oxford Gas Research Institute, 01.03.2004. Referitor la riscurile legate de acțiuni militare vezi: *Green Paper on a European Programme for critical infrastructure protection* – COM(2005)576.

²³ Sursa: *Security of European Gas Supply - Inquiry into European Union Energy Policy: Gas Supply and Access*. Dr-Prof. Stern J., Oxford Gas Research Institute, 01.03.2004.

2. Depozite de gaz și mecanisme de acțiune în cazuri critice;
3. Relații internaționale;
4. Eficiența energetică și stimularea surselor locale de energie²⁴;
5. Piața Internă de Gaz.

3.2.1. Referitor la ajustarea infrastructurii și diversificarea căilor și surselor de aprovizionare cu gaz printre condițiile de bază necesare a fi realizate sînt²⁵:

- Flexibilitatea sistemului de aprovizionare și de import al gazului, în special:
 - Dezvoltarea cererii întreruptibile, inclusiv prin utilizarea altor tipuri de combustibil și surse de energie în procese industriale și în producerea energiei;
 - Dezvoltarea interconexiunilor transfrontaliere și a cooperării dintre operatorii sistemului din țările vecine;
 - Piața lichidă de gaze naturale etc.

În ceea ce ține de diversificarea căilor de import al gazului, UE a definit următoarele proiecte prioritare²⁶:

- **Interconexiunea Țărilor Baltice** care include sistemul de transport și de depozitare a gazului;
- **Coridorul de Gaz din Europa de Sud** care este una din prioritățile cheie ale UE în domeniul securității aprovizionării cu gaz, menită să asigure furnizarea către Europa a gazului produs în regiunea Mării Caspice și în Orientul Mijlociu. Țările vizate sunt Azerbaidjan și Turkmenistan, iar în perspectivă îndelungată Uzbekistan și Iran;
- **Nodul Energetic Mediteranean** care include interconexiunea de gaz între Europa și regiunea Mediterană de Sud cu extindere ulterioară către Irak, Orientul Mijlociu și Africa Sub-Sahariană.
- **Nodului de Gaz** în Comunitatea Energetică²⁷.
- **GNL²⁸ și depozite de gaz** menite să asigure

²⁴ Supra 5

²⁵ Sursa: anexa la Directiva 2004/67/EC

²⁶ Supra 5

²⁷ Sursa: www.nabucco-pipeline.com. Notă: Rusia realizează un proiect alternativ acestuia – South Stream – menit, la rând cu proiectul Nord Stream, să diversifice căile de transport a gazului de origine rusă către Europa. În același timp, realizarea acestor proiecte va spori dependența europeană, deja foarte înaltă, de gaz de origine rusă.

²⁸ Acest proiect nu include la moment Moldova și Ucraina. Pentru detalii vezi: <http://www.energy-community.org/portal/>

lichiditate și diversitate în cadrul pieței europene de gaz, în special pentru țările dependente de o singură sursă de aprovizionare cu gaz.

Trebuie de menționat și **proiectul Nord Stream**, care urmează a fi dat în exploatare (prima tranșă) până la sfârșitul anului 2011 și finalizat în anul 2012. Realizarea acestui proiect va permite furnizarea în Europa a cca 55 miliarde m³.²⁹

În prezent, importul de gaz natural în Europa este efectuat în volum de circa 5/6 prin gazoducte și 1/6 în formă lichefiată. Doar 7 țări beneficiază de furnizare a gazului în forma de GNL (tabelul 2). În perioada apropiată se așteaptă o creștere importantă a capacităților de recepționare a GNL³⁰. Proiecte de GNL sunt promovate de către Germania, Olanda, Polonia, Croația, Albania, Cipru și alte țări. Realizarea lor va permite de a reduce semnificativ dependența de import prin gazoducte.

Necesarul de investiții în infrastructura de gaze în Europa în apropiată 25 ani este estimat la cca €220 miliarde³¹.

3.2.2. *Standarde de securitate și mecanisme de acțiune în cazuri critice. Depozite de gaz.*

În ceea ce ține de standarde comune de securitate și mecanisme de acțiune în situații critice, în cadrul UE se menționează necesitatea perfecționării bazei legale existente, inclusiv armonizarea standardelor de securitate a aprovizionării și măsurilor ce urmează a fi întreprinse în situații critice pe plan regional local și general european³².

Referitor la standardele securității aprovizionării anumitor categorii de consumatori, legislația UE prevede că țările-membre trebuie să asigure, printre altele, protecția aprovizionării consumatorilor rezidențiali în măsura convenită cel puțin în următoarele cazuri³³:

- Întreruperea parțială a aprovizionării naționale cu gaz natural;
- Condiții climaterice extreme (iarna);
- Perioade de cerere la gaz deosebit de înaltă și condiții climaterice cele mai reci înregistrate în decurs de 20 de ani.

[page/portal/ENC_HOME/AREAS_OF_WORK/GAS/Regional_Market/Gas_Ring_Concept](http://www.energy-community.org/portal/ENC_HOME/AREAS_OF_WORK/GAS/Regional_Market/Gas_Ring_Concept)

²⁹ GNL=gaz natural lichefiat (LNG)

³⁰ Vezi notă în supra 28

³¹ Sursa: www.gie.eu.com și *the Priority Interconnection Plan* – COM(2006)846.

³² Sursa: supra 6: COM(2007)1 și supra 32: COM(2006)846.

³³ Supra 5

Aceste condi ii minime de securitate a aprovizionării pot fi extinse asupra întreprinderilor mici  i mijlocii, precum  i altor consumatori care nu dispun de posibilitatea de a substitui gazul natural prin alte resurse energetice.

Responsabilitatea de a identifica  i realiza mecanismele de ac iune în situa ii critice este atribuită fiecărei  ari în parte³⁴.  n UE, Comisia Europeană are dreptul să interveni doar atunci c nd măsurile întreprinse la nivel de  ar  se dovedesc a fi insuficiente pentru a face fa a situa iilor cu probabilitate înaltă de a se transforma în înteruperi majore de aprovizionare³⁵  i pe o perioadă semnificativă de timp.  n asemenea caz, Comisia Europeană convine asupra Grupului Coordonator de Gaz³⁶  i asigură suportul necesar conform legislației în vigoare. O situa ie similară a avut loc în ianuarie 2009, în perioada c nd furnizarea de gaz din Rusia către Ucraina, respectiv tranzitul acestuia spre Europa, a fost încetată.

 n ceea ce priveşte disponibilitatea infrastructurii necesare pentru depozitarea gazului, este de menționat faptul că în cadrul UE 16  ari dispun de depozite de gaz, cele mai semnificative fiind în Germania, Italia, Fran a, urmate de Ungaria, Olanda, Austria, Marea Britanie, Spania, Cehia, Slovacia, România, Polonia  i altele. Iar în spațiul european general, depozite cele mai mari de gaz sunt în Ucraina, acestea de cca 1,6 ori depăşindu-le pe cele din Germania³⁷. După cum arată studiile efectuate, crearea depozitelor strategice obligatorii de gaz nu se justifică. Solu ii mai eficiente ar fi: dezvoltarea ulterioară a depozitelor comerciale  i asigurarea accesului transparent la servicii de depozitare, diversificarea surselor de aprovizionare din  arile vecine  i prin GNL, capacitatea în situa ii critice de a reduce rapid consumul de gaz în baza contractelor  nteruptibile  i prin substituie cu alte surse de energie etc.³⁸.

Repartizarea regională existentă a rezervelor, capacităţilor de producere  i de depozitare a gazu-

³⁴ Sursa: Directiva 2004/67/EC.

³⁵ Supra 35.

³⁶ „ nterupere majoră de aprovizionare” se referă la situa ia în care Comunitatea ar risca pierderea a peste 20% din totalul aprovizionării cu gaz din ter e- ari  i situa ia în care măsurile luate la nivel na ional se consideră a nu fi adecvate. Sursa: Directiva 2004/67/EC.

³⁷ GCG este creat conform Directivei 2004/67/EC  i Deciziei 2006/791/EC din 07.11.2006  i include reprezentan i ai institu iilor naționale, GIE, Eurogas  i OGP.

³⁸ Sursa: www.gie.eu.com

lui natural, precum  i implementarea proiectelor de interconexiune cu  arile vecine creează un poten ial solid de rezisten  în cazuri extreme legate de aprovizionarea cu gaz, cauzate de factori interni  i externi. Totodată, experien a anului 2009 a arătat că este necesară îmbunătățirea coordonării ac iunilor, în situa ii critice, între  arile UE  i ter e- ari implicate.  n acest sens urmează să fie identificate mecanismele de compensare a pagubelor suportate.

3.2.3. Rela ii externe

UE reprezintă for a motrică în regiune, inclusiv în rela iile externe îndreptate spre stabilirea legăturilor temeinice bazate pe încredere  i un cadru legislativ comun cu  arile producătoare  i de tranzit a gazului, care urmează să asigure beneficii de lungă durată în domeniul asigurării securităţii de aprovizionare cu gaz  i în realizarea proiectelor de interes comun. UE men ine dialoguri cu numeroase  ari  i organiza ii internaționale, printre care sunt Rusia, Norvegia, Comunitatea Energetică³⁹, Bielorusia,  arile regiunii Caspice,  arile Africii, OPEC  i altele.

Totodată, rela iile în domeniul aprovizionării cu gaz sunt bazate pe acorduri bilaterale interguvernamentale  i contracte de lungă durată.  in nd cont de faptul că actualmente UE reprezintă 27 de  ari, în rela ii cu  arile producătoare  i de tranzit externe **exprimarea într-o singură voce  i acțiuni coordonate sunt esen iale pentru atingerea obiectivelor comune.** ...Exprimarea într-o singură voce nu subînţelege investirea cu afaceri externe a unui reprezentant al UE, ci o planificare  i o coordonare eficientă în vederea asigurării unităţii între mesaj  i ac iune întreprinse la nivelul comunitar  i la nivelul fiecărui stat membru al UE⁴⁰. Prin urmare, elaborarea mecanismelor bine determinate pentru asigurarea transparen ei dintre UE  i  arile membre ale acesteia sunt considerate a fi prioritate. O altă prioritate este dezvoltarea sistemului de avertizare timpurie cu  arile vecine cheie⁴¹.

Experien a arată că ...pentru piața europeană de gaz natural pericolul cel mai mare de  nterupere a furnizărilor vine din tensiunile dintre Rusia  i alte

³⁹ Supra 5.

⁴⁰ Moldova  i Ucraina, devenite recent membre la Comunitatea Energetică, tranzitează anual către UE cca 140 bcm de gaz: Ucraina în jur de 120 bcm  i Moldova cca 20 bcm.

⁴¹ Supra 5.

țări producătoare și de tranzit al gazului natural din CSI⁴². În acest context, Tratatul Cartei Energetice și Protocolul de Tranzit (proiect) ar putea să joace un rol major, dar la ziua de azi puterea și viitorul acestora nu sunt clare⁴³.

Din anul 2008, schimbări esențiale au avut loc în spațiul CSI. Astfel, în 2008, Turkmenistan, Kazahstan și Uzbekistan au anunțat că începând cu anul 2009 vor ajusta prețurile sale de export al gazului la nivelul european prin aplicarea principiului „European Netback”, urmând practica introdusă anterior de către Gazprom. Schimbări semnificative au avut loc și în relațiile ruso-ucrainene în urma ultimelor alegeri prezidențiale din Ucraina.

Consolidarea regională și internațională ulterioară a eforturilor îndreptate spre asigurarea regulilor și practicilor echitabile în domeniul de aprovizionare cu gaz va aduce beneficii tuturor părților implicate și va contribui la diminuarea riscurilor aferente acesteia.

3.2.4. Eficiența energetică și resurse alternative de energie

Obiectivele UE în domeniile de eficiență energetică și energie regenerabilă, stabilite pentru anul 2020, vor contribui semnificativ la realizarea obiectivelor politicii UE, și anume durabilitatea, competitivitatea și securitatea aprovizionării cu resurse energetice (primare și secundare), prin dezvoltarea și utilizarea surselor alternative de energie și reducerea dependenței (inclusiv de import) de combustibili tradiționali. Tehnologiile moderne și dezvoltarea depozitelor de CO₂ vor menține carbunele drept una din alternativele principale ale gazului natural în producerea energiei⁴⁴.

Creșterea eficienței energetice, diminuarea intensității energetice și diversificarea mixului ener-

⁴² Sursa: EU Neighbourhood policy. http://ec.europa.eu/world/enp/index_en.htm

⁴³ Supra 23.

⁴⁴ În aprilie 2009, președintele rus a propus „Conceptual Approach to the New Legal Framework for Energy Cooperation (Goals and Principles)” care avea ca scop substituirea Tratatului Cartei Energetice. Totodată, pe 19.12.2008, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a votat unanim (192 participanți) rezoluția asupra „Reliable and Stable Transit of Energy and its Role in Ensuring Sustainable Development and International Cooperation” inițiată anterior de Turkmenistan. Surse: www.encharter.org, www.un.org.

getic vor contribui la moderarea consumului de gaz și la reducerea dependenței de acest tip de combustibil.

3.2.5. Piața Internă de Gaz

...Crearea Pieței Interne de Energie (inclusiv de Gaz) este considerată a fi esențială pentru îmbunătățirea securității de aprovizionare, competitivității și durabilității în Europa. Predictibilitatea și eficiența pieței interne de gaz sunt determinante pentru asigurarea investițiilor de lungă durată și pentru practicarea prețurilor obiective și competitive⁴⁵.

În cadrul UE au fost stabilite un șir de cerințe menite să contribuie la crearea pieței interne de gaz: demonopolizarea sectorului, reglementarea eficienței, transparența, ajustarea și securitatea infrastructurii, suficiența capacităților tehnice de aprovizionare și altele.

Întrebările-cheie legate de formarea pieței europene de gaz sunt: modul de stabilire a prețurilor la acesta și dezvoltarea comerțului la zi. Complexitatea procesului de creare a Pieței Interne de Gaz cere o abordare profundă și desfășurată și va fi prezentată în analizele ulterioare.

VI. CONCLUZII

Asigurarea securității de aprovizionare cu gaze naturale în spațiul european, inclusiv în Republica Moldova, reprezintă una din cele mai complexe probleme ale sectorului energetic. Una din căile de soluționare a acesteia este considerată a fi formarea Pieței Europene de Energie (Gaz). Aderarea Republicii Moldova la Comunitatea Energetică reprezintă un pas strategic privind integrarea ulterioară în spațiul și-n procesele europene.

În acest context sunt necesare următoarele: ajustarea legislației Republicii Moldova la normele stabilite în al 3-lea pachet legislativ al UE; dezvoltarea interconexiunilor cu țările vecine, inclusiv prin participare în activitatea ENTSO-G, în special în Programul de Dezvoltare pe 10 ani; dezvoltarea proiectelor locale de depozitare a gazului; revizuirea aprofundată și aprobarea Programului Național de valorificare și utilizare a resurselor regenerabile de energie etc.

⁴⁵ Supra 6.